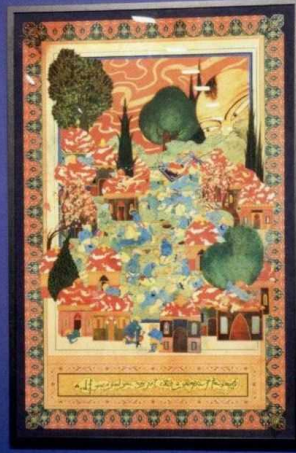

SANAT

21. YÜZYILIN NAKKASI

Bir galeride minyatür eseri görmüş geçmişim. “İçinde Darth Vader mı gördüm?” diye geri döndüm. Star Wars, tüm kahramanlarıyla bir minyatür eserindeydi. “21. yüzyılın nakkası nasıl olur?” sorusundan yola çıkan ve minyatür sanatına pop kültür öğeleri ekleyerek yeni bir tarz oluşturan **Murat Palta**, sanatını ve üslubunu nasıl bulduğunu anlatıyor.

Röportaj Özge Dinç Portre Fotoğrafi Kutup Dalgakıran

Hatırladığın kadarıyla ilk çizdiğin resim neydi? Şu an duruyor mu?

Okula başlamadan önce, eve Red Kit, Şirinerler, Ten Ten çizgi romanlar girerdi. Bunları taklit ederek başladım. Fred Çakmaktaşı çizmenin püf noktasını öğrenmişim, her yere onu çiziyordum. Okula ilk başladığımda bir tane çizip öğretmenime götürdüğümde, “Bunu sen çizmedin ki!” dedi. Niye ben çizmeyeyim? Seni bununla mı etkilemeye çalışacağımı? Altı yaşındayım ben. Bu arada o çizimler baba evinde depoda duruyorlar.

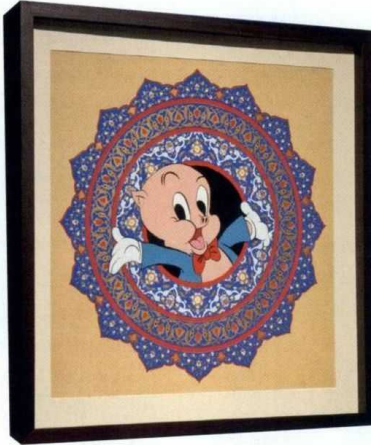
Sana göre minyatür ve Batı resim sanatının en büyük ismi kim, en sevdiğin eseri hangisi?

Minyatür sanatında bir mütevazılık söz konusu olduğu için aslında birçoğunun ismini bilmiyoruz, bildiklerimiz arasında da en iyisi şudur diyemem. Ben minyatürler yaparken kompozisyona göre farklı isimlerden yola çıkıyorum. Mesela kalabalık sahnelerde Levni çok iyi. Bu sahneler için örnek aldığım isim o. Yaratıklar söz konusu olunca Mehmet Siyahkalem, peyzajda ise Matrakçı Nasuh. Minyatürler birbirlerine biçim olarak benzeseler de her birinin kendi ustalıkları var ve ben de kompozisyonlarına göre bunlardan etkileniyorum.

Batı sanatında da sadece beni etkileyen isimleri söyleyebilirim: Pieter Bruegel, Hieronymus Bosch, Augustus Egg, Horace Pippin. Minyatürle alakalı bir insan olarak, ilk iki isim şaşırtıcı gelmemeli. Bunların dışında Egg’in hikaye anlatıcılığını seviyo-

rum. Horace Pippin de alaylı olması ve Amerikan köle hayatını yansıtmaya açısından oldukça ilgimi çekiyor. Gördüğümüz gibi çok subjektif isimler ve sebepler.

Sanat dalları arasında üslubunu nasıl buldun? Bu konu üzerinde uzun uzadıya düşündün mü, içten mi doğdu? Bu fikri ilk bulduğunda seni heyecanlandıran yanı ne olmuştu?

Geleneksel sanatlara hep ilgim vardı ama bunu sadece Osmanlı-Türk olarak düşünmeyin. Her kültürün kendine has sanatı benim için merak uyandırıcı. Dünyayı kendi gözleriyle yorumlama biçimi bu ve üstüne

bir de tarihi yanı var. Mesela Büyük İskender; Doğu minyatürlerinde sarıklı bir padişah gibi resmedilirken, Batı’da başında taç ile resmediliyor. Üstelik ikisi de aynı sahne: Su altına dalışı. Bu benim için yeterince heyecan vericiyken, minyatürün o primitif görünümünü yorumlamak çok eğlenceliydi.

Minyatür sanatına pop kültür öğeleri, hatta konuşma balonları ekliyorsun. Yıldız Savaşları, Otomatik Portakal ya da Grease resminin konusu olabiliyor. Minyatür, atın nasıl çizileceğinin dahi kurallarının belli olduğu, esnemeyen bir sanat olarak bilinir. Pop kültür unsurlarını geleneksel sanata yerleştirdiğinde herhangi bir tepki aldın mı?

Gerçekten de klasik minyatür sanatı için birçok şeyin kuralları belliyken, gül koklayan Darth Vader çizince insanların rahatsız olabileceğini düşünmüştüm ama hep anlattığım klasik bir hikaye var: Cezayir’deki minyatür festivalinde workshop yapmışım. Nesillerdir minyatür üreten Hintli bir usta (gerçekten büyük bir usta) yanaşıp ilgiyle sorular sormaya başlayınca; “Tamam ya,” dedim, “demek ki bu da gerekiyormuş.”

Eserlerin ABD, Londra, Paris, Rusya ve İtalya gibi ülkelerde sergilendi. Önceki sorudan farklı olarak, bu ülkelerde eserlerine ne tür tepkiler aldın?

Tabii ki biçim olarak geleneksel bir sanat olduğunu anlasalar da sonuçta minyatürün ne olduğunu bilmiyorlar. Aslında Batı’da da

Palta, "O dönemlerin bir nakkası bugün yaşasa nasıl olurdu diye sorarak, o sanatçıların kılığına bürünüyorum" diyor.

var aynı şekilde ama bizdekinden biraz farklı. İlk bakışta kestiremeyip, detayları incelediklerinde konuyu anlayıp gülmeye başlıyorlar. Bu benim için değerli bir şey. Farklı kültürel kodlarla aynı şeye gülünebiliyor. Bu bir ortak dildir.

İki boyutlu çizmek uzun zaman küçümsenmiş, bu konuda tartışmalar olmuştur. Minyatür ve iki boyutlu çizmek üzerine neler söylemek istersin?

Osmanlı'nın bakışıyla da her şeyin gerçekçi resmedildiği Frenk Sanatı küçümseniyor. Onların görüşüne göre biçimde değil, manada derinlik önemli olan. Resmedilen değil, resmedilenin temsil ettiği esas hikayeyi anlatan şey. Benim için de kıymetli olan bu. Bunları söylerken de size haklı olanı söylemiyorum çünkü böyle bir şey yok. Ancak bakın mesela, az önce Horace Pippin'den bahsettim. Gayet iki boyutlu figürler ama Amerikan folklorik hayatını çok güzel hissettiriyor.

Sinema, edebiyat, pop kültür kahramanları... Resmine nasıl bir açılım getiriyorlar, minyatürü nasıl bir alana taşıyorlar sana göre?

Aslında bunlar üç adıma sahip. Birincisi sizde ilk uyandırdığı izlenim. Mesela minyatür olarak resmedilmiş bir Super Mario. İkincisi, bu figürün minyatür dünyasında karşılığı: Klasik profilden çizilen Babür tarzında Super Mario. Üçüncü adım ise mana. Neden burada bu figür var, neden bu şekilde resmedilmiş?

Resimlerini genelde nerede ve nasıl çizersin? Düzenli çalışan bir sanatçı mısın, çalışırken müzik dinler misin, bir resmi ne kadar sürede tamamlarsın?

Atölyem yok, evde çalışıyorum. Düzen konusunda çok kötüyüm. Hem çalışma alanları hem de saatleri düzenli olan sanatçıları görünce kaskanyorum. Fakat çalışmaya bir kere başlayınca da tam yoğunlaşıyorum. Bunu trende de yapabilirim, vapurda da,

lerin bir nakkası bugün yaşasa nasıl olurdu diye sorarak, aslında o sanatçıların kılığına bürünüyorum. Sinema konusuna gelince, kendimi bir sinefil olarak görmüyorum. Sadece film izlemeyi seviyorum.

En sık takip ettiğin sanat fuarları, bienalleri ve çağdaş sanatçıları hangileri? Seni sanatta heyecanlandıran özellikler nedir?

Ben işin fikir kısmıyla heyecanlanıyorum daha çok ama bunun dışında farklılık da çok önemli. Klasik güzel sanatların dışındaki şeyleri arıyorum. Bir DesignerCon etkinliği ürünü olan Outsider Art daha çok ilgimi çekiyor. Ya da Littletopia.

Bir dönem reklam ajansında çalışmışsın. Bu işin sana nasıl bir katkı oldu?

Benim için zorlayıcıydı biraz. Çalı-

'KLASİK MİNYATÜR SANATI İÇİN BİRÇOK ŞEYİN KURALLARI BELLİYKEN, GÜL KOKLAYAN DARTH VADER ÇİZİNCE İNSANLARIN RAHATSIZ OLABİLECEĞİNİ DÜŞÜNMUŞTUM'

kalabalık bir restoranın ortasında da. Bir kere başlayınca çevremden kopuyorum. Çalışırken mutlaka kahve ve müzik ya da film, belgesel olmalı.

Sinema belki de en etkilediğin sanat dalı. Kendini bir sinefil olarak görür müsün, çizdiklerin genellikle sevdiğin filmler mi? Günümüzden kült bir film sahnesini yüzyıllar önce çizilmiş gibi görünen bir sanat eserinde ele almak senin için "Tarihte nasıl olurdu?" gibi bir fikre mi dayanıyor?

Kesinlikle öyle bir içgüdüyle çiziyorum. Ben bunları üretirken, "Bir minyatür sanatçısıyım" demiyorum kendime. Sadece o dönem-

şirken bir yandan freelance işler alıyordum ama akşam eve döndüğümde çok halsiz hissediyordum. Sonunda kendimi buna vermenin daha iyi olduğunu düşündüm. Yaklaşık beş, altı senedir evimden çalışıyorum.

Bundan sonrası için planlarından, hayallerinden söz eder misin?

Tasarladığım çok şey var ama bunun için zaman gerekiyor. Kendi kitabımı istiyorum. Kafamda planladığım haliyle mükemmel ama çok da maliyetli olacak bir şey. Bunun dışında planladığım bir residency var. O da şu pandemi döneminde çok sağlıklı olmaz. ☹